

RAPPORTAGE van de BIJZONDERE COMMISSIE VAN RAPPORT

bij de TUSSENRAPPORTAGE van werkpakket 5 van 'Inrichting Ruimte voor Woord en Geest'
t.b.v. de vergadering van de Generale Synode op 14/15 november 2025

Opdracht en werkwijze van de commissie

Toen de Generale Synode op 21 juni 2024 het ambtsrapport 'Ruimte voor Woord en Geest' aanvaardde, heeft zij daarbij besloten een bijzondere commissie van rapport in te stellen. Op 10 april 2025 werden ondergetekenden in deze commissie benoemd. Onze opdracht is "*toezicht te houden op en te adviseren over de verdere uitwerking van het hulpmiddel m.b.t. het vacature-profiel (keuze tussen pastor en predikant) en hierover te rapporteren aan de synode.*"

Zoals in de tussenrapportage (TR-WP5, p.5) genoteerd staat, werden wij voortdurend bij het proces betrokken. De veelvuldige contacten met ds. A.P. van der Maas en ds. W.F. Schormans hebben wij ervaren als zeer constructief. Ter wille van onze toezichthoudende taak hebben we als commissie onze vrijheid bewaakt om kritisch te kunnen blijven. Omdat we ook een adviserende taak hebben, konden we bij verschillende gelegenheden een actieve inbreng leveren en deze inbreng zien wij terug in het resultaat. De beschrijving van het proces in paragraaf D. van TR-WP5 herkennen we als adequate weergave van hoe er deze zomer is gewerkt. We hebben waargenomen dat er met velen uit het hele land, van lokale gemeenten, classes en allerlei gremia, in openheid is overlegd.

Karakter van het hulpmiddel

De focus van WP5 ligt bij de ontwikkeling van het 'hulpmiddel' dat kerkenraden dienen te gebruiken om tot een keuze te komen of zij een pastor of een predikant zullen beroepen. Bij de deelnemers aan de klankbordtafels (KBT) leefde de vrees dat dit hulpmiddel een ondoorzichtig technisch instrument zou zijn, waarmee kerkenraden worden gedwongen tot een keuze die uiteindelijk niet past bij hun wensen. Deze zorgen worden in TR-WP5 weggenomen. Het hulpmiddel zal transparant zijn en leidt tot een indicatie in welke mate de voorkeur ligt bij een pastor of een predikant. In het vervolg van de zoektocht naar een voorganger kan er zelfs aanleiding zijn om met onderbouwing de keuze voor pastor of predikant nog te wijzigen.

Sceptici kunnen tegenwerpen dat het hulpmiddel op deze manier manipuleerbaar is en de uitkomst te soft. Het is echter niet de intentie de gemeenten een bepaalde keuze voor te schrijven, alleen worden zij wel genoodzaakt hun keuze inhoudelijk te verantwoorden vanuit een bezinning op hun eigen context en beleid. Dat het instrument meer reflectief dan prescriptief wordt ingezet, vinden wij volkomen terecht en recht doen aan de bedoeling.

Bruikbaarheid van het hulpmiddel

Voor ons is de gebruiksvriendelijkheid een zeer aangelegen punt. We kunnen hierover nu nog geen beoordeling geven, omdat TR-WP5 geen prototype van het instrument bevat. Na de bespreking van deze tussenrapportage volgt een pilotfase, waarin het hulpmiddel concreet wordt vormgegeven en getest. We zijn natuurlijk erg benieuwd hoe het in de praktijk zal werken. De vragen hierover zullen moeten wachten tot de synodevergadering in april 2026.

We kunnen ons voorstellen dat de zestien thema's in drie categorieën (TR-WP5, p.7-8) een aantal vragen en mogelijk ook misverstanden oproepen. Het lijkt ons echter niet behulpzaam in deze synodebespreking al gedetailleerd en uitvoerig te reageren op dit overzicht van thema's. Voor nu geeft het een indruk welke thema's een rol zullen spelen in het hulpmiddel, maar we adviseren de synode de afzonderlijke elementen (indien gewenst) pas te bespreken bij de eindrapportage, omdat het dan is getest bij verschillende werkplekken.

Functiebeschrijvingen

Over de beschrijving van de drie profielen is al veel geschreven en gesproken. Bij eerdere rapporten klonk er o.a. kritiek op het zakelijke, kerkvreemde jargon. Ook zou het teveel afwijken van de praktijk in het predikantswerk. Wij vinden dat de functiebeschrijvingen in deze

tussenrapportage zijn uitgegroeid tot een bruikbaar geheel (TR-WP5, p.10-15). Het goede uit eerdere voorstellen is hierin meegenomen. Qua jargon is het natuurlijk anders dan een liturgische tekst voor de bevestiging in het ambt. Het is evenmin bedoeld om één-op-één over te nemen in de kerkorde. Men moet zich er goed van bewust zijn met welk doel de functiemarkers hier worden geformuleerd. Gedegen onderscheiden functiebeschrijvingen zijn namelijk noodzakelijk voor de opleidingen, voor het arbeidsrecht (verschil in beloning) en voor de kerkorde. Voor dit doel is het verschil tussen de profielen verhelderd, zonder onterechte tegenstellingen tussen de pastor en de predikant te creëren.

Wellicht is voor 'het tegenover' (o.a. p.10) een andere terminologie nodig om op dit punt ook buiten de theologie begrepen te worden. We ondersteunen het uitgangspunt dat iedere werker 5 à 10% van de werktijd beschikbaar is voor bovengemeentelijke werkzaamheden. Ook delen we het pleidooi om samenwerking en intervisie van werkers uit de sfeer van vrijblijvendheid te halen. Ons advies hierbij is dit niet af te dwingen met regelgeving, maar een benadering te kiezen die faciliteert en stimuleert.

Inbedding en procedure

Herhaaldelijk klinkt de vraag welke rol wordt toegekend aan de classis in verhouding tot de eigen verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Dit dilemma is met name aan de orde bij het vaststellen van de procedure voor het beroepingswerk (TR-WP5, p.16-18). Als commissie constateren we dat de opmerkingen die wij hadden geplaatst bij een eerdere versie van de rapportage ter harte zijn genomen. De huidige beschrijving van de procesroute is naar onze mening evenwichtig en genuanceerd. Enerzijds is de procedure voldoende belijnd, anderzijds is er ruimte voor maatwerk in de diversiteit van lokale situaties. Wanneer dit wordt vertaald naar kerkordelijke bepalingen, is het belangrijk dat de aangegeven nuances bewaard blijven.

Voor het geheel van het project en zeker op dit onderdeel is het nodig om de uitwerking goed af te stemmen met de ontwikkelingen bij 'Lichter op pad.' We kunnen ons indenken dat de geschetste procedure een omslachtige indruk maakt. Daarom doen we de suggestie dat een daar-toe toegeruste consultant een ruime, waardevolle bijdrage kan leveren aan het ontzorgen van de kerkenraad.

Conclusie en vervolg

Wij hebben veel waardering voor het verrichtte werk en de tussenrapportage. De uitwerking sluit nauw aan bij eerdere besluitvorming van de synode. Ons advies aan de generale synode is het projectteam aan te moedigen op de ingeslagen weg verder te gaan.

Als commissie blijven wij met onze opdracht uit de synode graag betrokken bij de gesprekken tot aan de eindrapportage in april 2026. Behalve onze zorg over de gebruiksvriendelijkheid van het instrument, zijn we benieuwd of vanuit de gezichtspunten van HRM, GCKO en opleidingsinstituten nog meer nodig is om met het voorliggende materiaal aan de slag te gaan.

Wanneer de synode in 2026 een 'commissie van begeleiding en monitoring' wil instellen (TR-WP5, p.18-19), pleiten wij voor een ambtelijke deelname aan deze commissie vanuit de synode.

We zien uit naar de bespreking in de synodevergadering en wensen alle betrokkenen bij dit project veel wijsheid, commitment en zegen van onze God toe.

De bijzondere Commissie van Rapport, 21 oktober 2025

J. Aantjes-Lubbersen, predikant ¹

M.H. van de Graaf, predikant (voorzitter commissie)

A. Haasnoot, ouderling-kerkrentmeester

L. van Hoorn, ouderling

A.N. van der Wind, predikant (rapporteur)

¹ J. Aantjes-Lubbersen was ten tijde van de benoeming in de commissie kerkelijk werker en als ouderling naar de synode afgevaardigd vanuit de classis Veluwe. Inmiddels is zij bevestigd tot predikant en verhuisd naar een andere classis. Met toestemming van het moderamen is zij bereid gevonden (adviserend) lid te blijven van onze bijz. CvR.